

niki pa se k temu lahko posmehujejo. Ako treba, prihodnjič več.

Iz Ljubljane. (Matica Slovenska.) Odbor „slov. matice“ je proslavil 40-letnico Nj. veličanstva s tem, da je podaril 1037 „Zgodovin avstrijsko-ogerske monarhije“ in 214 „Spomenikov“ učiteljskim in šolarskim knjižnicam po vseh slovenskih deželah. Letos izda za Matica: 1. Letopis, uredi ga dr. L. Požar. 2. Dvdesetletnica 1. del, spiše dr. Lampe. 3. Erjavčeve izbrane spise, 2. del, uredi jih prof. Levec. Za napredaj pa izda Matica še Križmanovo „Italijansko slovensko slovnico.“ — 25-letnico obstanka svojega poslavila je Matica uže najbolj s tem, da je dala društvenikom po štiri v obče pohvaljene knjige, nekoliko pa se hoče tega spominjati še pri obnem zboru; poslavi naj pa veseli ta moment še posebno razumnštvo slovensko s tem, da prav v obilnem številu temu prekoristnemu znanstveno-literarnemu društvu pristopi. Proti Matici niti najzagrizenejši nasprotnik ne more rovat. a zanjo najlažje deluje tudi najmirnejši rodoljub. Sicer je prirastlo od meseca oktobra spet 75 novih udov, vendar pa še pogrešamo v imeniku toliko izobraženih rodoljubov! Da se tedaj tudi ti brže bolje zglašijo pri poverjenikih svojega kraja ali pa naravnoč pri odboru v Ljubljani! — Odbor se resno trudi napredek društva vsestransko pospeševati. Premoženje društveno narastlo je spet za 2000 for. tako da se bode iz tekočih dohodkov uže lahko po 4000 for. na leto obračalo v književne namene. — Kdor bi želel še dobiti knjigo „Slovenici in l. 1848“, ali pa krasne „Erjavčeve povesti“, ali povest „Prihajač“, temu so te knjige še na razpolaganje, dočim je le še 8 „Letopisov.“

Iz Braslovč. (Veseli in žalost — sosedi.) Rodbina Korunova, po domače Slokanova je doživela pretekli teden neizmerno žalost. V teku petih dnov bila je pri hiši poroka domačega sina in smrt obče spoštovanih starišev Slokanovih. Par ur pozneje, ko so se pripeljali svatje od poroke, je umrl oče dne 4. t. m., dočim je mati, ki je že dalje časa bolehal, bila tako slaba, da ji ni bilo več mogoče iz postelje vstati. Ker ni mogla svojega moža na mrtvaškem odru videti, je želela, da ji ga prinesejo pogrebi k postelji prej, ko ga dajo v rakev. Ni bilo navzočega, ki bi ne imel solznih oči, ko je videl na smrtni postelji ležečo ženo svojemu dragemu možu za slovo v roko seči in slišal glasen jok nju ljubečih šesterih otrok. Od tega dne ji se je bolezen močno shujšala. Ni ji bilo mogoče živeti ločeni od moža, s kojim jo je jeden in štirideset let vezala zakonska ljubezen; kajti pet dni po moževi smrti zdihnula je tudi ona svojo preblago dušo. — Kako spoštovani in priljubljeni so bili Slokanovi stariši daleč po okolici, je pričal govor

prečastitega gospoda dekana na pokopališču in velika množica ljudi, ki jih je spremljala k zadnjemu počitku. Njihove od žalosti potrte otroke naj tolaži Bog in odkritosrečno sočutje vseh prijateljev in znancev, blagima rajnkima bodi pa zemljica lahka!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Kolikor je v rokah drž. zbora, je postava o „kmečkih domih“ gotova, treba ji je le še to, da jo podpiše svitli cesar. Ta postava utegne prinesiti precej koristi pri srednje velicah kmetijah, ali bati se je da jo pristrižejo dež. zbori, to je skorej gotovo pri tistih, v katerih imajo liberalci večino. — Razprave o drž. proračunu gredo v drž. zboru precej po časi naprej, še le gledé dveh ministerstev so pri kraju, pri ostalih, izlasti pri naučnem ministerstvu bode pa brž huda vojska, dobro, da je orožje le beseda. — Na Dunaji so bile v ponedeljek dopolnilne volitve v mestni zastop. Zmagali so v 7ih okrajih „združeni kristijani“. To je dobro znamenje. Na nemškem Štajarji, višje od Gradca, prikazuje se kužna bolezen na parkljih živine in je za to Graški župan prepovedal iz onih krajev prignati živine v Gradec. Od naših slov. krajev pa se sme živina tje prignati, nekaj poskoči za to brž ko ne cena naši živini. — Državni poslanec Ghon zatrjuje, da se godi koroškimi Slovincem dobro ter si ne želé ničesar več, najmanj pa slov. šol. No, čemu pa dobiva potlej dež. šolski svet v Celovcu toliko prošenj za-nje? — Iz Kranjskega se selijo še ljudje prej kakor slej v Ameriko, ali sreče jih najde le malo, ljudem manjka doma zaslužka, posebno po dolenski strani. — Po Goriškem še pije ljudstvo naprej svoje žganje in po nekaterih krajih ostane vsako svarjenje — bob v steno. Škoda za ljudstvo! — V Trstu prebiva 30 000 Slovencev, ali mesto ne privoči njih otrokom nobene slov. šole. Društvo „Edinost“ se poganja že sicer več let za-nje, toda doslej še brez vspeha. — V Greti pri Trstu, se ustanavlja podružnica sv. Cirila in Metoda. — Hrvaški sabor ali dež. zbor se skliče še le jeseni, ne pa, kakor je bila doslej navada, spomladi. Čemu tudi, saj obvelja tudi v njem vselej to, kar hoče madjarska vlada. Svojo voljo pa izvrši ona lahko tudi brez sabora. — Ogerski minister Tisza ne odstopi, kakor bi rad grof Apponyi in drugi. — Razprave o novi vojaški postavi še niso v ogerskem drž. zboru pri kraju, to pa zato, ker govori lahko v njem vsak poslanec, če se le zglaši za besedo. To pa sodimo, da ni pametno. — Spomin na dogodke v letu 1848 so Madjari praznovali tudi letos in pri tem so na večih krajih peli slavo — Kossuthu. Čudno, kaj si lahko vse upa pristni Madjar! — Polj-

sko dobi več vojakov na svoja tla, iz Brna se namreč preseli deseti generalni štab v Přemysel. Ta selitev pa nima znamenja za to, da je vojska z Rusijo pred durmi ali ka-li.

Vnanje države. Sv. Oče Leon XIII. so odločili kardinala Vanutellija za posvečenje novega škofa v Lincu, dr. Franc Marija Doppelbauerja. Posvečenje se je izvršilo tedaj v Rimu. To se izgodi sicer le redko. — Minister Crispi se grozi, da razpusti drž. zbor v Rimu, ako se mu stavi še na dalje po robu, sicer pa jim obeta, da zniža vlada stroške, če ne druge, vsaj pri vojaštvu v Masavi. Veliko pač to ne kaže. — Kakor je podoba, bliža se Crispi čedalje bolj na to, da poda Italija roko francoski republiki. Ako se to izgodi, potem pa je vojska že prav blizu. — General Boulanger spreminja po gostem svojo barvo, in za to mu še ne zaupa prav nobena stranka, boji pa se ga predsednik republike, Carnot in vsa njegova stranka. — Anglijska vlada pomnožuje vojaštvo in še posebej tisto za na morje. Celih 1000 milj. gold. sme v to obrniti; sreča, da jih še ima in ji za to ni treba posojila! — Holandski kralj, Viljem je nevarno zbolel in pravi se, da pri njem ni več upanja na zdravje. — Nemški kancelar, knez Bismarck je prišel uni den v drž. zbor v Berlinu, ne da bi ga bilo v njem treba, zato pravijo, da se je prišel samo kazat ter bi poslanci naj ne verjeli, da je že oslabil. Vojni minister trka zopet na vrata drž. zbora v Berlinu in prosi 1½ milj. za pomnoženje topništva. Ljubi Bog, kam pojde to! — V Dorpatu na Ruskem je bilo doslej še nemško vseučilišče, posehmal pa bode po polnem rusko. — Na meje tišči Rusija zopet več vojakov ali v tem trdi, da je ondi veliko tiho tapcev ter ji hodi le za to, da prožene nje. Veruj ji to človek! — V Bolgariji se je razcepila stranka, ki je doslej stala trdno za kneza, na dvoje in težko, če bode to knezu na korist. — V Belem gradu se kaže veliko veselje, odkar ima radikalna stranka svoje može v ministerstvu, toda nam se dozdeva, da ni veliko uzroka za tako veselje. Kralj Milan je zapustil srbska tla ter biva že v Peštu, za tem pa pride na Dunaj. — Armenija spada k Turčiji, zato pa je v njej žalostno življenje za kristijane. Sedanji sultan ne stori ničesar za nje, če se je prav zavezal v Berolinski pogodbi, da odpravi mahomedanske glavarje iz kršč. mest. — Stotnik Wissmann stoji že pri Kairi na afrikanskih tleh in ima 1300 prostovoljcev. Z njimi hoče v onih krajih vgnati arabske čete, ki tržijo s sužnji. Malo ljudi ima mož, malo. — V Kanadi, državi sev. Amerike, so odprli novo katoliško vseučilišče in sicer v mestu Ottawa. Tudi v Ameriki so doma vrli katoliški možje!

Za poduk in kratek čas.

Škofija in nadduhovnija Ptujška.

Uvod.

Na slov. Štajerskem ni kraja, ki bi se v zgodovinskem oziru mogel meriti s Ptujem, mestom ob levem bregu deroče Drave, kateremu po vsej pravici gre častni priimek: starodaven in slaven. Začetek svoj ima namreč že v predrimljanski dobi ter prekosi, kar zadeva starost, celó Rim, kakor opiraje se na stare pisatelje trdi nek domač zgodovinar.*) Mesto je bilo znano starim pisateljem grškim in rimskim, ki ga v svojih spisih pod različnimi imeni večkrat navajajo. Imenovalo se je: *Πεταβίων*, Petovio, *Petaevio*, *Poetavio*, *Petovium*, *Petabione* itd.

V bojih, ki so jih Rimljani imeli z Iliri, dospela je rimljanska vojna pod Oktavijanom l. 33. pred Kr. prvokrat v gornjo Panonijo in konzul Statilij, zaradi svoje neprestrašenosti in telesne moči „*Taurus*“ (bik) imenovan, je oblegal Ptuj in ga je tudi v svojo oblast dobil. Panonci in z njimi tudi prebivalci mesta Ptuj so se sicer pozneje zoper Rimljane spuntali in so za kratek čas otresli tuj jarem, a že l. 8. pred Kr. je Tiberij puntarje užugal in Ptuj močno utrdil. Mesto je ostalo potem več stoletij pod rimljansko oblastjo in v tej dobi je dospelo na vrhunec svoje časti. In ko je cesar Trajan Ulpij (98—117 po Kr.) v naše kraje prišel, se mu je Ptuj z divno svojo okolico tako dopadel, pa ga ni samo dal povečati in olepšati, ampak je celo ukazal, naj se v prihodnje po njem imenuje: „*Colonia Ulpia Trajana*.“ Povzdignjeno v kolonijo, katere naselniki so iz Italije došli, in pripisano rimsko-papirijski družbi ostalo je mesto precej časa pravi biser prelepe Panonije ter se je odlikovalo kakor po svoji legi in strategični važnosti, tako po svoji pripravnosti za trgovino in umetnih stavbah. V mestu so bili različni uradi rimski: „*procuratores provinciae Pannoniae superioris; tabularii eius provinciae, adiutores tabulariorum, custodes tabularum*.“ Ondi so se nahajali: „*decuriones, duo viri juri dicundo, praefecti, aediles, quaestores, pontifices, augures sacerdotales, augustales, collegium iuventutis cum praefectis suis et quinquennialibus, collegium magnum Larum et imaginum Caesaris*.“

Z vlado rimljansko morali so prebivalci

*) Janez Jurij Hauptman ali Hauptmanič. Rodom Rušanec je primiciral v Rušah na god sv. Vida l. 1664. Od l. 1667. je bil kaplan in inštruktor v Rušah, kjer je julija 1671 postal župnik. Čez 6 let je prišel za vikarija na Hajdinj pri Ptuj ter je služboval ondi do druge polovice julija l. 1692. Ob njegovem času je v Ptuj in okolici davila kuga, katero je v klasični latinščini opisal. Spisal je tudi precej obširno zgodovino Ptujškega mesta: „*Chronicon seu commentarius historiae Petovienensis*“, ki pa ni zanesljiva, kakor dokazuje dr. Fr. Krones v knjigi: „*Die Freien von Saneck*“ (II., 13.)